

МІЖКУЛЬТУРНА ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК ПРОФЕСІЙНА ЯКІСТЬ ВИКЛАДАЧА В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ В ІНОЗЕМНІЙ АУДИТОРІЇ

Філатенко І. О.,
к.філол.н., завідувачка кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
ПВНЗ «Київський медичний університет»
i.filatenko@kmu.edu.ua

Закрутько Л. І.,
к.мед.н., доц., начальник відділу науки,
аспірантури, докторантури
ПВНЗ «Київський медичний університет»
м. Київ, Україна
l.zakrutko@kmu.edu.ua

Поняття «толерантність» і відповідний термін у науковій літературі має велику кількість визначень. Власне ця термінологічна одиниця походить від латинського *Tolerantia*, тобто визнання права інших людей мати власні погляди, смаки та ін., що є відмінними від поглядів осіб, які їх оцінюють. Як самостійне поняття воно з'явилося в епоху Просвітництва і саме із цього часу залишається одним із фундаментальних компонентів культури (див., наприклад, [1]). Вперше воно було вжите Дж. Локком в «Листі про терпимість». Філософ закликав прищеплювати ті цінності, які дозволяють суспільству стати більш терпимим, закликав до «великодушності», до «віри, що діє через любов», «м'якості звичаїв», до «доброї волі» [2].

Осмислення толерантності в межах різних наукових парадигм демонструє його багатогранність і дозволяє вченим виокремити його різновиди. Зокрема, за критерієм сфер соціального життя в літературі описується *інтелектуальна* (повага до чужих поглядів, що виражається в наданні можливості їхнього оприлюднення), *моральна* (повага до різних стилів життя, різних звичок та звичаїв, що ґрунтуються моральних нормах), *релігійна* (стосується права приймати або ж ні окремі релігії згідно зі своєю совістю), *політична* (готовність влади допускати інакомислення в суспільстві і навіть у своїх лавах) та ін. [3].

Особливе місце в різноманітних класифікаціях посідає *міжкультурна толерантність*, оскільки апелює до поняття культури як такої – феномену, що являє історично набутий набір правил усередині суспільства задля його збереження та гармонізації, об'єднує не лише науку, мистецтво, але й мораль,

світогляд її носіїв. Виходячи з дефініцій, наявних в спеціальній літературі, міжкультурну толерантність визначаємо як здатність терпимого сприйняття чужорідної культури як загалом, так й окремих її представників, іншої системи цінностей, іншого укладу та способу життя, відмінної поведінки та зовнішнього вигляду, несхожих традицій, чужих думок та переконань. У такій комунікації суб'єкт взаємодії сприймається як рівний, значущий, визнається його право на своєрідність і несхожість.

Проблема міжкультурної толерантності набуває особливої значущості в комунікації представників інших культур під час освітнього процесу. І традиційно вона пов'язується з певними аспектами спілкування студентів, що належать до таких різноманітних культурних середовищ. Проте суб'єктом комунікативної взаємодії на заняттях є й викладач, на якого покладено відповідальність не лише за забезпечення належного рівня знань слухачів-іноземців, але й за культурну адаптацію, створення комфортного освітнього середовища, виховання толерантного ставлення до носіїв інших культур – перш за все на власному прикладі.

Отже, міжкультурна толерантність може бути розглянута як професійна якість викладача, який в умовах сучасної освітньої системи повинен бути взірцем толерантної особистості, що здатна формувати необхідні моральні якості студентів-іноземців. Ця якість виявляється в освітній діяльності, а саме – в ціннісному ставленні до суб'єктів освітнього процесу, повазі та визнанні їхніх культурних традицій, наявності власної позиції з певних питань, налаштованості на взаємодію з усіма учасниками спілкування.

Міжкультурна толерантність викладача не є вродженою рисою, а набутою, отже, її слід формувати, розвивати протягом педагогічної діяльності. Задля цього доцільно виокремити рівні, на яких має відбуватися такий розвиток.

1. **Когнітивний рівень.** Він передбачає усвідомлення полікультурності оточуючого світу, містить уявлення викладача як особистості про культурну своєрідність його мовної концептуалізації, передбачає знання особливостей організації освітнього процесу в умовах крос-культурного простору.

2. **Емоційний рівень,** що виявляється на рівні емпатії, тобто здатності розуміти почуття, психічні стани учасників міжкультурної комунікації і співпереживати їм.

3. **Мотиваційний рівень.** Він передбачає особистісне налаштування викладача на ефективну комунікацію в іншомовній аудиторії, що виявляється в усвідомленні соціальної значущості міжкультурної толерантності.

4. **Діяльнісний (прикладний) рівень.** Полягає в практичній реалізації набутих на перших трьох рівнях навичок та вмінь. Наприклад, вияв толерантного ставлення до висловлювань та вчинків студентів як представників іншого культурного простору – від толерантного ставлення до їхнього одягу, кулінарних вподобань до відмінностей у віросповіданні. Тобто, загалом толерантної поведінки в професійній діяльності з оглядом на її здійснення в умовах міжкультурної комунікації.

5. Рефлексивний рівень. Власне передбачає саморефлексію (аналіз власних думок, почуттів, прикладів з досвіду) в процесі педагогічної діяльності, її оцінка.

Отже, формування міжкультурної толерантності у викладача є цілеспрямованим процесом набуття позитивного досвіду взаємодії із представниками інших культур, який відбувається в межах навчального закладу через усвідомлення факту їхнього розмаїття та прийняття концепції мирного співіснування в освітньому середовищі.

Список літератури:

1. Ossowska M. Wzor obywatela w ustroju demokratycznym// O czlowieku, moralnosci i nauce. Warszawa, 1983.

2. Locke J. (2021) A Letter Concerning Toleration (Epistola de tolerantia). Oxford, 2021.

3. Денисюк С. Толерантність у просторі політичної комунікації: від теоретичних основ до практичного втілення // Політичний менеджмент. №6, 2011. С.20-28.